

Cel nr 5 NPZ zakłada doprowadzenie do 2005 r. do zahamowania wzrostu popytu na substancje psychoaktywne inne niż alkohol oraz ograniczenia ich dostępności. Do tego czasu mają też zostać wprowadzone programy redukcji szkód.

Analizy wskaźników używania narkotyków wykazały znaczny wzrost rozpowszechnienia tego zjawiska od początku lat 90. Dostępne obecnie wyniki ostatnich badań ogólnopolskich i lokalnych sugerują przynajmniej osłabienie tempa wzrostu eksperymentowania z narkotykami i ich okazjonalnego używania. Tendencja ta widoczna jest przede wszystkim w miejscach, gdzie rozpowszechnienie jest największe – duże miasta. Jednocześnie obserwować można zjawisko dyfuzji zainteresowania narkotykami w miejsca, gdzie nie były popularne – mniejsze miasta, tereny wiejskie. W efekcie można się spodziewać dalszego wzrostu rozpowszechnienia w skali kraju, ale o mniejszej dynamice.

Rozmiary zjawiska problemowego używania narkotyków, czyli narkomanii, od początku lat 90. wykazywały tendencję rosnącą. Inaczej niż w przypadku używania okazjonalnego, trend rosnący używania problemowego uległ w ostatnich latach nasileniu.

cxZmiany we wzorach używania narkotyków w kierunku wzorów mniej destruktywnych rodzi nadzieje na ograniczenie rozmiarów konsekwencji zdrowotnych. Ich potwierdzeniem jest stabilizacja trendu nowych zakażeń HIV i zgonów z przedawkowania.

Od 1997 r. po znacznym wzmocnieniu sił policyjnych skierowanych do zwalczania nielegalnego rynku narkotyków wielokrotnie wzrosły liczby wykrytych przestępstw przeciw postanowieniom ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Zwiększona aktywność policji oraz widoczne w statystykach sukcesy wydają się jednak nie mieć decydującego wpływu na dynamikę rynku substancji nielegalnych. Wydaje się, że utrzymanie obecnego poziomu dostępności w najbliższych latach należałoby uznać za duży sukces.

Słowa kluczowe: używanie narkotyków, narkomania, monitoring, Narodowy Program Zdrowia, epidemiologia

Janusz Sierosławski

Reduction of psychoactive substances use and related health problems

SUMMARY

What was presented in the article is the outcome of the first phase of monitoring of the expected results and health benefits of the objective nr.5 of the National Health Program. The monitoring was started in 1998. The subject of analysis was prevalence of drug use, drug addiction, the health consequences of drug use, illegal substances market and the related delinquency. The collected statistical data and the results of examinations/research were from the 90's.

The objective nr. 5 NHP is to reduce the growth of demand for psychoactive substances other than alcohol and limiting access to them by year 2005. Up to this time the program of damage reduction is going to be introduced.

The analysis of drug usage indicators have shown a significant increase in prevalence of this phenomena since the beginning of the 90's. The accessible research results covering Poland and local areas indicate at least decrease in the last yearsof frequency of drug experiments and the occasional usage. This tendency can be seen most of all in places where the distribution is the largest – big cities.

At the same time there is diffusion of interest in drugs in places where they were not popular – small cities and villages. Finally we may expect further increase of distribution in the country scale, but less dynamic.

The size of the problematic drug usage, it is drug addiction, has shown increasing tendency since the beginning of the 90's. Differently than in case of occasional use, the tendency to the problematic use has recently tended to increase.

The change of the drug use patterns towards less destructive patterns brings hopes for reduction of health consequences. The confirmation constitutes stabilization of new tendency of HIV contamination and deaths from overdose.

From 1997 after significant increase in police forces against illegal drug market, there was also the increase in the number of detected crimes against the act on drug addiction prevention. The increased police activity and the success shown in statistics do not seem to have the crucial impact on the dynamics on illegal substances market. It seems that to keep the current level of drug accessibility in the nearest years should be considered a significant success.

Key words: drug addiction, drug use prevalence, monitoring.

PIŚMIENNICTWO

1. Hartnoll R. (1994) *Drug treatment reporting systems and the first treatment demand indicator*. Definitive protocol. Council of Europe. Strasbourg.
2. Hibbel B., Anderson B., Bjarnason T., Kokkewi A., Morgan M., Narusk A. (ed.) *The 1995 ESPAD Report. Alcohol and Other Drugs Among Students in 26 European Countries*. Stockholm 1997, CAN.
3. *Informacja statystyczna o ilości i aspektach osobopoznawczych narkomanów za lata 1990 – 1995* (1996) Komenda Główna Policji Państwowej.
4. Kulka Z., Sierosławski J. (1998) *Młodzież a substancje psychoaktywne 1996-1998. Wyniki badań ankietowych wśród poborowych Gminy Warszawa-Ursynów*. Serwis Informacyjny Narkomania, nr 1 (9).
5. *Młodzież i używki* (1992) Komunikat z badań. Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa.
6. *Młodzież i używki* (1994) Komunikat z badań. Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa.
7. *Młodzież i używki* (1996) Komunikat z badań. Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa.
8. Moskalewicz J., Sierosławski J. (1995) *Zastosowanie nowych metod szacowania rozpowszechnienia narkomanii*. Alkoholizm i Narkomania, nr 4 (21).